

korábbi periódust. Közvetlenül a mai padló alatt találtuk meg a 19. század elején készült járósíntet, illetve a járósínthez tartozó kemence (kandalló) alapozását. A ház déli falának alapozása alatt egy feltehetőleg középkori falcsontot találtunk. Mellette észak felé egy 14–15. századi verem került elő.

Az északi szárny alapincézett részén a középkori maradványok még az építkezés idején elpusztultak, a keleti oldalon pedig életveszélyes feltárást folytatni. Feltárási területnek maradt az udvar, ahol 1999-ben egy kb. 10 m hosszúságú kb. kelet-nyugati irányú árkot nyitottunk. Ebben egy 18. századi barokk téglacsatorna és ennek kőalapozása minden középkori objektumot és réteget elpusztított. Újkori feltöltési rétegében 15–18. századi cserepeket találtunk.

Feltárásaink alapján egyértelmű, hogy az előkerült részletek bemutatásra alkalmatlanok, értéktelenek, az építkezés nyugodtan folytatható.

DR. SIKLÓSI GYULA

283. Székesfehérvár, Királyi bazilika

(Fejér megye) Kö, Tő

A védőtető építésének alapozási munkáihoz kapcsolódóan a prépostsági templom déli oldalán, a délnyugati toronytól keletre eső területen végeztünk feltárást. A kivitelező munkásainak, a munkagépeknek a mozgása, és az építkezéssel járó anyagmozgatás erősen igénybe vette a területet, és veszélyt jelentett a feltárt maradványokra. Ezért minden esetben csak az alapok és aláfalazások számára szükséges területeket tártuk fel.

A templom déli oldalán talált épületrészletek és falszakaszok:

A templom déli falától 4,6 m-re több ponton előkerült egy tört gránit aplit kövekből épült fal, amelynek déli oldalán két helyen végeztünk részletes feltárást, északi oldala még nem kutatott. Az eddigi adatok – egy korábbi járósínt és a falazásban mutatkozó különbségek – a fal átépítésére utalnak a 12. században. A falat fedő rétegekből Luxemburgi Zsigmond, I. Ulászló, V. László és Hunyadi János érmei kerültek elő. E pénzekkel kelezett rétegek alatt csak nyomokban voltak megfigyelhetők korábbi járósíntek, amelyeknek időrendi viszonyát a visszabontott falhoz nem lehetett megállapítani. A fal merőleges, észak-déli irányú folytatása a templom déli oldalán 1936 illetve 1965 óta ismert Árpád-kori kápolnák nyugati síkja előtt ugyancsak 4,6 m-re került elő. A falsarok még feltáratlan. E falszakaszok a Siklósi Gyula által korábban meghatározott kerengő északi és keleti falaként értelmezhetők.

A templommal párhuzamos fal (északi kerengőfal) déli oldalán három, téglalap alakú, durva mészkőből készült, felmenő szakaszán kváderes faltömb került elő megközelítően a templom belső támrendszeréből megmaradt 1. és 3. pillér és az elpusztult 6. pillér vonalában. A faltömbök valószínűleg a templom beboltzásához kapcsolódó támívek maradványai, amelyek a templombelső pil-

lérein megőrződött két gótikus periódus egyikéhez sem kapcsolhatók egyértelműen. Járósíntjük a 14. századi építést teszi valószínűvé. A támívek visszabontott és később fel nem használt szakaszai fedőrétegeinek kerámiaanyaga a gránit aplit faléval egyezik meg.

Az 1. és 3. pillér vonalában levő támivalapok közötti területet a fenti megfigyelések alapján a kerengőfal visszabontásakor a támívek felhasználásával 9×5 m belméretű kápolnává építették át. A kápolna északi felét Kralovánszky Alán 1992-ben feltárta két téglabélésű sír maradványával. A kápolna déli része még feltáratlan, de az építkezésen tett megfigyelések alapján még további sírra lehet számítani. Az épületrészt a török korban bontották el, a falait elpusztító gödrökből török és a 17. század második felére keltezhető leletek kerültek elő. A kápolnát fedő feltöltésből és az egymást metsző 17. századi gödrökből igen töredékes, a 14. század második feléből származó, kisépítészeti alkotásokhoz tartozó faragványtöredékek kerültek elő.

A templom 1993 óta ismert 7. támpillérenek alapjából a védőépület betonlapjainak elkészítése előtt kőfaragványokat emeltünk ki, közöttük a 14. század második felében készült fiálé-elemet.

A romterület déli oldalán húzódó házsor 27 m hosszú szakaszának aláfalazásához 1 és 2,5 m között változó szélességben végzett kutatás során temetőrészlet 283 sírját tártuk fel. A sírokban leletanyag alig volt. A temetkezések legkésőbb a 12. század második felében kezdődtek egy másodlagos helyzetben talált, félbevágva sírobulusként földbekерült III. Béla rézpenz (CNH II. 101.) alapján. A korai temetkezésekhez tartoznak a mészkőlapokkal bélelt és fedett sírok. Az eddig feltárt sírok minden esetben igazodtak a kerengőfalakhoz. A temetkezések felső határát a kerengőfalat fedő, pénzekkel kelezett rétegek jelölik ki. A sírok alatt a templom építéséhez kapcsolódó járósínteket rögzíthettük.

A kápolna környékén a kerengőudvarban húzódó temetőrész lezárása után is temetkeztek, néhány sír már a török korban került a földre. További sírokat tártunk fel a templom déli oldalán a 6. és 7. támpillér megerősítési munkáihoz kapcsolódóan.

Az ásatás munkatársa Szalai Tamás régész volt, rövidebb ideig részt vettek Bodó Balázs, Kulcsár Mihály régészek. Konzulens: Tóth Melinda művészettörténész és Szabó Zoltán építész.

BICZÓ PIROSKA

284. Székesfehérvár, Orsovai út

(Fejér megye) B

Az épülő 63. sz. Székesfehérvárt nyugatról elkerülő út nyomvonalába eső bronzkori teleülés megelőző feltárásának megkezdése 1999. október 13. A feltárás a kedvezőtlen időjárási viszonyok ellenére – hosszabb-rövidebb megszakításokkal – december 13-ig folyt. A korán leesett hó miatt gyakorlatilag csak a gépi humuszolás megkezdésére volt lehetőség. Az ezt követő, kis felületet érintő